

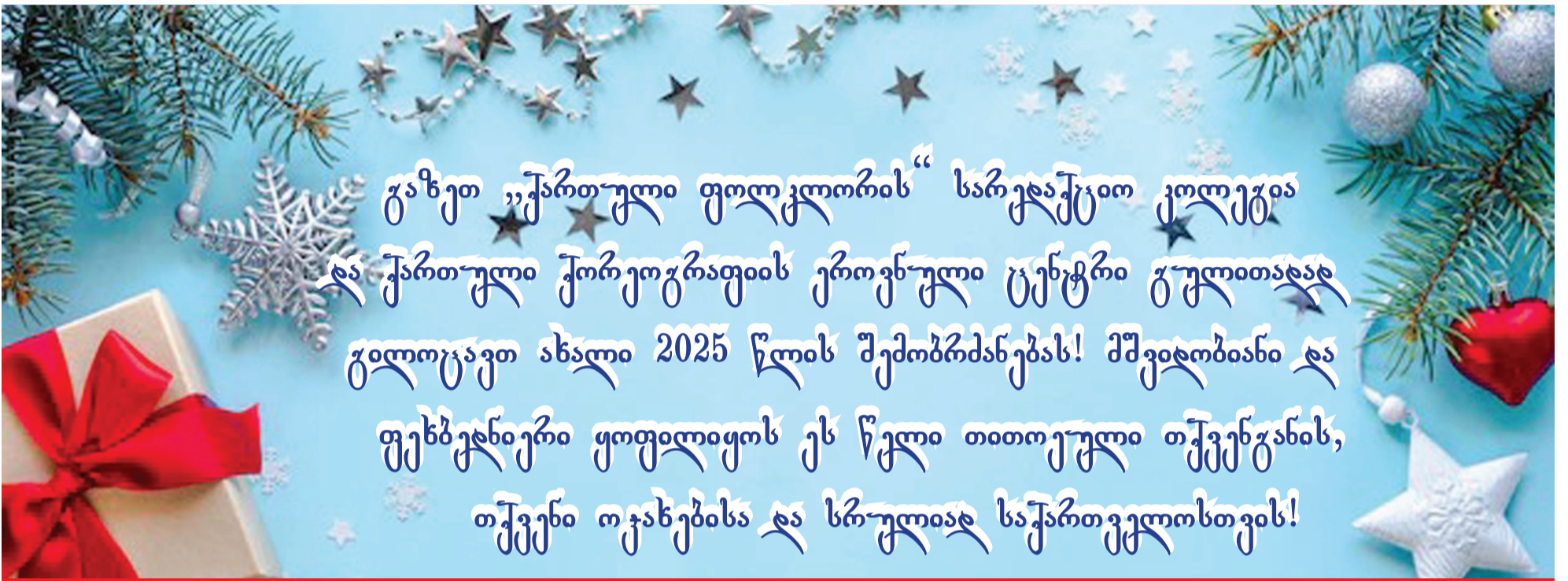

ქართული ფოლკლორი

„ერის გონი, ანბანის თითოეული ასო, ქართულ ნიშნაშია მოხვეული. ჰმეყანა თავის ისტორიას ნიშნით გვიყვება“.

№4 დეკემბერი 2024 წელი პერიოდული გამოცემა

2001 წელს იუნესკომ ქართული ხალხური სიმღერა მსოფლიო ხალხების მუსიკალური მემკვიდრეობის მემკვიდრედ აღიარა.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაცია ქალბატონ თინათინ რუსაძეს ულოცავს საქართველოს კულტურისა და სპორტის მინისტრად დანიშვნას და წარმატებულ მოღვაწეობას უსურვებს. ვიმედოვნებთ, რომ ქალბატონი თინა-

თინის ყურადღების ცენტრში იქნება ეროვნული ფოლკლორის, ქართული საცეკვაო ხელოვნების განვითარება და ამ სფეროში მოღვაწე ადამიანებზე ზრუნვა. თინათინ რუსაძე 1989 წლიდან იყო საქართველოს ახალგაზრდა შემოქმედთა გაერთიანების დირექტორის მოადგილე, კამერულ ორკესტრ „თბილისის კონცერტინოს“ დირექტორი, მოგვიანებით - ტელეფესტივალ „მანას“ აღმასრულებელი დირექტორი. იყო „თბილისი TV“-ის გენერალური პროდიუსერი, საქტელერადიო მაუწყებლობის პროდიუსერთა საბჭოს აპარატის უფროსი და პროდიუსერი, შპს „მელოდი არტის“ დირექტორის მოადგილე და გენერალური პროდიუსერი, ვასო აბაშიძის სახლობის მუსიკისა და დრამის თეატრის გენერალური დირექტორი, ასევე თბილისის საკრებულოს მრჩეველი განათლებისა და კულტურის საკითხებში. თინათინ რუსაძე მინისტრად დანიშვნამდე ეროვნული სასახლის დირექტორის თანამდებობას იკავებდა.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრი - 15

ფოლკლორის საერთაშორისო ფესტივალი „მომავალი ჩვენი!“ - 20

2024 წლის 3 ნოემბერს, „თბილისის არტ-ჰოლის“ საკონცერტო დარბაზში, ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით გრანდიოზულად აღინიშნა ეროვნული ცენტრის დაარსებიდან 15 და ფოლკლორის საერთაშორისო საბავშვო და ახალგაზრდული ფესტივალის „მომავალი ჩვენი!“ საიუბილეო მე-20 წელი. ღონისძიება ორ განყოფილებად ჩატარდა. საიუბილეო საღამოს საკონცერტო ნაწილი დაამშვენეს საქართველოს მასშტაბით მოქმედმა საბავშვო და ახალგაზრდულმა ქორეოგრაფიულმა ანსამბლებმა, რომლებმაც დამსწრე საზოგადოებას სცენაზე აჩვენეს თავიანთი მაღალი სამემსრულებლო ხელოვნება. ღონისძიების დასასრულს გაიმართა დაჯილდოების ცერემონიალი. მონაწილე ანსამბლებსა და პუბლიკას სცენიდან მიესალმნენ და წარმატებები უსურვეს ეროვნული ცენტრის დირექტორმა ზაზა მჭავანაცემე, ცენტრის საპატიო თავმჯდომარეებმა, სახალხო პოეტმა ერეკლე საღლიანმა და პროფესორმა რეზო ჭანიშვილმა. საიუბილეო საღამოში მონაწილე ყველა ქორეოგრაფიულ ანსამბლს გადაეცა სპეციალური პრიზები, დიპლომები და მედლები.

საიუბილეო საღამოს მეორე ნაწილი მიეძღვნა გამორჩეული ქართველი ხელოვნების, ღვანლმოსილი, დამსახურებული ქორეოგრაფების „ქართული ქორეოგრაფიის კოლორიტის“ საპატიო ნოდებით დაჯილდოების ცერემონიალს, რომლის ჩატარების იდეა გაჩნდა ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრისა და გაზეთ „ქართული ფოლკლორის“ გამოკითხვისა და კვლევის საფუძველზე. „თბილისი არტ-ჰოლის“ ფოიე და წითელი ხალიჩა დაამშვენეს ცერემონიალის საზეიმო გახსნაზე მოწვეულმა საპატიო სტუმრებმა და ნომინანტებმა. ღონისძიება გაიხსნა კულტურის ინსტიტუტის ანსამბლ „არტ-საქართველოს“ მიერ შესრულებული ცეკვა „ქართულით“ (პედაგოგები - სერგი გიორგობიანი და ტატიანა ნიქაძე). დამსწრე საზოგადოებას მიესალმა სახალხო პოეტი ერეკლე საღლიანი. საქართველოს ქორეოგრაფთა აკადემიის პრეზიდენტმა ალექსანდრე ქართველიშვილმა ქართული საცეკვაო ხელოვნების სრულყოფა-განვითარებაში შეტანილი წვლილისათვის, ხელოვნების ბრწყინვალეების ორდენით დააჯილდოვა ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის დირექტორი ზაზა მჭავანაცე. „ქართული ქორეოგრაფიის კოლორიტის“ საპატიო ნოდებით დაჯილდოვდნენ: - თენგიზ უთმელიძე - „სუხიშვილების“

საქართველოს პარლამენტის კულტურის კომიტეტს გიორგი გაბუნია უხვლემდღვანელებს! გიორგის სახელს უკავშირდება ანზორ ერქომაიშვილის სახელობის ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრში 2015 წლიდან განხორციელებული უმნიშვნელოვანესი პროექტები. განსაკუთრებით გვინდა აღვნიშნოთ სალოტბარო სკოლები. წლების მანძილზე გიორგი გაბუნია, ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის აღმასრულებელ დირექტორთან გიორგი დონაძესთან ერთად უშუალოდ იყო ქართული საქართველოს რეგიონებში სალოტბარო სკოლების გახსნაში. შედეგად, დღეს უკვე 40 მუნიციპალიტეტში, რამდენიმე ასეული ბავშვი სრულიად უსასყიდლოდ ეუფლება ქართულ მრავალხმიანობას. ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის სახელით, ვულოცავთ გიორგი

გაბუნიას პარლამენტის კულტურის კომიტეტის თავმჯდომარეობას, რაც ქართული კულტურის განვითარებისთვის წინგადადგმული ნაბიჯია.

შემსრულებლობა პირველად სასიმღერო ფოლკლორში

2007 წელს გამომცემლობა „ინტელექტმა“ ქართული ფოლკლორის მკვლევარებს, ამ საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველს მიანოდა ფოლკლორისტიკის ცნობილი ქართველი მკვლევარის ედიშერ გარაყანიძის (1957-1998) ნაშრომების პირველი კრებული „ქართული ხალხური სიმღერის შემსრულებლობა“. კრებულის რედაქტორი, ასევე ცნობილი მეცნიერი, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი, პროფესორი იოსებ ჟორდანიას (ავსტრალია) შესავალში წერს: მეტად საინტერესო და არაჩვეულებრივი ადამიანური თვისებების მქონე პიროვნების გარდა, ედიშერ გარაყანიძე საოცრად დაკვირვებულ და ღრმა მეცნიერი გახლდათ. მისი ნაშრომებისთვის ყოველთვის იყო დამახასიათებელი, ერთი მხრივ, დეტალებისადმი უდიდესი ყურადღება და მათი ღრმა განსჯის უნარი, მეორე მხრივ კი – კვლევითი აზრის მასშტაბურობა და შემოქმედებითი ფანტაზია. ედიშერ გარაყანიძის კვლევის შედეგებმა ბევრი ახალი საკითხი დასვა ქართულ ფოლკლორისტიკაში, გადაწყვიტა ბევრი არსებული პრობლემა. ამ მხრივ, ალბათ, ყველაზე ნათელი ნიმუშია მისი ნაშრომი დიალექტოლოგიაში. ედიშერმა დასვა, მაგალითად, საკითხი, რომლის თანახმადაც, ღრმა კავშირი არსებობს ისეთ, თითქოსდა დაუკავშირებელ სიმღერებს შორის, როგორებიცაა „ჩაკრული“ და „ლილე“. ედიშერის კვლევები უამრავ სხვა ამგვარ ღრმა და საინტერესო საკითხს აყენებს. წინამდებარე ნაშრომს ხომ ვერცერთი ფოლკლორისტი ვერ აუვლის გვერდს. ვიმედოვნებ, რომ ეს წიგნი პირველი ნაბიჯია იმ დიდ საქმეში, რასაც ედიშერ გარაყანიძის ნაშრომთა სრული კორპუსის გამოცემა ჰქვია. ეს საქმე, უდავოდ, კიდევ უფრო აამაღლებს ქართული მუსიკალური ფოლკლორისტიკის დონესა და პრესტიჟს.

ჩვენი გაზეთის მკითხველს ვთავაზობთ სტატიას აღნიშნული კრებულიდან.

ხარვეზებით, გაუკუმდებულად). მეორეულ შემსრულებლობაშიც ამ სასიმღერო დიალექტებიდან მხოლოდ რაჭულს თუ უკავია მეტ-ნაკლებად თვალსაჩინო ადგილი.

ჯერ კიდევ ცოცხლობს და ჟღერს ბუნებრივ კონტექსტში აუთენტური ფოლკლორი აჭარასა და შავშელებით დასახლებულ თურქეთის ტერიტორიებზე (მარმარილოს ზღვასთან, ბურსას ვილაიეთში), მაგრამ იქაც შესრულების ტრადიციების რღვევისა და სიმღერების მივიწყების პროცესი უკვე დაწყებულია (Gold 1972). საქართველოს კუთხეთა შორის მენინავედ უთუოდ სვანეთი უნდა ჩაითვალოს, სადაც ჯერ კიდევ სრულდება სამგლოვიარო სიმღერა და დატირება გლოვისას და სუფრული – სუფრასთან. მაგრამ ტრადიციული რეპერტუარის მნიშვნელოვანი ნაწილი რომ აქაც დაკარგულია, კარგად ჩანს ჯერ კიდევ 50-იანი წლების სამეცნიერო ნაშრომებში (ახობაძე, 1957).

საბოლოო ჯამში, ჩვენი ქვეყნის კუთხეებზე ზერელე დაკვირვებაც ცხადყოფს, რომ სოფლურ ყოფაში ხალხური სიმღერა თანდათანობით დავიწყებას ეძლევა. ამ მხრივ, საქართველო არ არის გამონაკლისი. იგივე პროცესები შეინიშნება უკრაინასა თუ რუსეთში, ბასკეთსა თუ იტალიაში. მაგრამ ფაქტია, რომ უმრავლეს შემთხვევაში, როცა წმინდა ხალხური (ყოფაში არსებული) სიმღერის შემსრულებლობას ვეხებით, საუბარი გვინევს არა იმაზე, თუ სად, როდის და როგორ სრულდება იგი, არამედ იმაზე – თუ სად, როდის და როგორ სრულდებოდა.

სად და როდის სრულდებოდა ხალხური სიმღერები

ხალხური სიმღერა სოფლური ყოფის განუყოფელი თანამგზავია. ასე იყო ყველგან და ასე იყო ჩვენს ქვეყანაშიც. „ქართველი სიმღერით იბადება და სიმღერითვე აბარებენ მას მინას“, – ამბობდა ა. არაყიშვილი (Аракишев 1916: 3). ხოლო გერმანელი მუსიკისმცოდნე ზ. ნადელი ქართულ ხალხურ მუსიკაზე ხანგრძლივი დაკვირვების შემდეგ აღნიშნავდა, რომ „ყოველივე მათ (ქართველთა – ე.გ.) ცხოვრებაში მუსიკითაა ხლებული“ (Nadel 1933: 7). მართლაც,

ყოველივეს: შრომას, ლხინს, რელიგიურ რიტუალს, ავადმყოფობას, გლოვას, – თავისი შესატყვისი სიმღერა ახლდა.

ადამიანის ცხოვრების საკვანძო მომენტები უთუოდ „მუსიკალურად იყო გაფორმებული“. ბავშვის დაბადებიდან რამდენიმე (უფრო ხშირად – სამი) დღის შემდეგ ჟღერდა ქალთა საქეობო საფერხული სიმღერა „მზე შინა“; ჩვილის გაზრდის საწყისი ეტაპის უცილობელი თანმხლები იყო დასაძინებელი (ზოგ შემთხვევაში, გამოსაღვიძებელიც, ჟორდანიას ი. 1988: 57) „ნანა“, ინფექციური ავადმყოფობით შეპყრობილ ბავშვს უთუოდ უმღეროდნენ სიმღერა „იავნანას“ (ან მის ვარიანტებს – „ბატონების ნანინას“, „ია პატონეფის“, „საბოდმოს“ და სხვა); ქორნილის რიტუალს ახლდა სხვადასხვა სახის მაცურული; გარდაცვალებას – „სამგლოვიარო სიმ-

ღერა „ზარი“ (მთის რაჭაში – „ზრუნი“) და დატირებები, მიცვალების წლისთავზე კი – „დალა“ (თუშეთში) ან მაცურულის მუსიკალურ მასალაზე აგებული შესაბამისი სიმღერა („ჭურის ახდის“, „ფეხის ახსნის“)...

წლის სხვადასხვა დროს წარმართულ (ან ქრისტიანობის მიერ შეთვისებულ) რელიგიურ რიტუალებზე ჟღერდა მრავალრიცხოვანი სანესო სიმღერა, რომელიც სრულდებოდა როგორც სტატიკურ მდგომარეობაში დგომისას („ლილე“, „კვირია“, „ლომისური“), ასევე ფერხულად (ქალთა „დიდება“, „ფერხისა“, „მუმლი მუხასა“) და ჩამოვლისას („ჭონა“, „ალილო“...).

ხშირად, სიმღერა მაგიური ქმედების ძირითადი შემადგენელი ნაწილი იყო. მაგალითად, საქართველოს მრავალ კუთხეში ბოლო დრომდე შემორჩა „გასაავდრებელი“ ან „გადამდარებელი“ სიმღერა „ლაზარე“ (ვარიანტები – „გონჯა“, „ელია“ და სხვა), გურიაში – უნაყოფო ხის გამანაყოფიერებელი საჩონგურო ლიღინები (შილაკაძე ვ., 1949: 32-33) და სხვა.

განსაკუთრებული მრავალფეროვნებით გამოირჩეოდა შრომის სხვადასხვა პროცესის თანმხლები სიმღერები. ეს ეხება როგორც შრომის ინდივიდუალურ სახეობებთან დაკავშირებულ ე.წ. „შრომის სანესო სიმღერებს“ („ურმული“, „მთიბლური“, „ზუზუნი“, „ლულუნი“), ასევე, განსაკუთრებით კოლექტიურ შრომის სიმღერებს („ნადური“, „ოდოია“, „ოყონური“, „მუშური“, „ნამგლური“, „ეპოია“, „თოხური“). თუმცა,

ზოგიერთი ცნობით, არსებობდა მრავალი ისეთი შრომის სიმღერაც, რომელმაც ჩვენამდე ვერ მოაღწია. მაგალითად, ქვეყნის რეცხვისა (ჯამბაკურ-ორბელიანი 1861: 157), ყურძნის წურვისა (სვანიძე 1957: 18) და სხვა.

ასევე მრავალფეროვანი იყო სიმღერები, რომლებიც ოჯახში, „ლხინებზე“ (სოფლელი ახალგაზრდობის თავყრილობებზე), სუფრასთან და სხვა ადგილას იმღერებოდა. ეს იყო სხვადასხვა სახის სახუმარო, სატრფიალო, ეპიკური, საგმირო სიმღერები, რომლებიც სრულდებოდა როგორც „ჩვეულებრივი“, ასევე საცეკვაო და საფერხული სიმღერების სახით, აგრეთვე – ამა თუ იმ საკრავის თანხლებით.

ყოველ სიმღერას თუ სიმღერათა ჯგუფს თავისი მკაფიოდ განსაზღვრული ადგილი და დანიშნულება ჰქონდა. სანესო-

საკულტო სიმღერებზე რომ არაფერი ვთქვათ, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭებოდა სიმღერას კოლექტიური შრომის პროცესში. მრავალი ინფორმატორის მოწმობით, სიმღერით თანხლებული შრომა გაცილებით უფრო ნაყოფიერი იყო. ამიტომ ყველა, ვინც კი საკუთარი ნაკვეთის დასამუშავებლად დამხმარეებს (ნადს, მამითადს) ინვევდა, პირველ რიგში იმაზე ზრუნავდა, რომ მათ შორის კარგი მომღერლებიც ყოფილიყვნენ, რათა შრომის სიმღერა კარგად წარმართულიყო და, შესაბამისად, შრომის მსვლელობაც ხალისიანი და ნაყოფიერი გამოსულიყო. ნოსტელი პეტრე ხიზამბარელის ცნობით, პაპამისი ნინიკა მკის სიმღერის განთქმული შემადგენელი ყოფილა. მას ცოლი იმ დროს გარდაცვლია, როცა ბატონის ყანაში მკა ინყებოდა. ბატონს მოციქულები მიუგზავნიან: „ოლონდ ხვალ მომკვლავს თავში ჩაუდექ შენი სიმღერით და პატივისცემა ჩემზე იყოს – შენი ცოლის დასაფლავების ხარჯებსაც მე ვკისრულობ და სხვა რამ ძღვენიაც დაგასაჩუქრებო“. პეტრეს პაპას ბევრი უუარია, მაგრამ ბატონის მუდარას მაინც თავისი გაუტანია (მთხრობელი პეტრე ხიზამბარელი). არანაკლებ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ მუშაობისას მომღერლებს სხვა კუთხეებშიც (წულაძე 1971: 20-21).

შესრულების ადგილისა და დროის აღრევა ქართულ მუსიკალურ სინამდვილეში, როგორც წესი, არ ხდებოდა. შედარებით ნებისმიერი იყო დამოკიდებულება იმ სიმ-

ღერების შესრულების დროსა და ადგილისადმი, რომლებიც არ უკავშირდებოდა რაიმე მკაცრად განსაზღვრულ წესს. ასეთ სიმღერებს რუსულენოვან მუსიკულ ფოლკლორისტიკაში „მიუსადაგებელს“ („неприуроченные“) უწოდებენ (Русские народные песни). რუსულენოვანი მეცნიერები ამ ცნებაში გულისხმობენ სიმღერებს, რომლებიც ნებისმიერ ვითარებაში შეიძლება შესრულდეს. ჩვენს მეცნიერებაში ეს ტერმინი არ გამოიყენება, თუმცა კი ნამდვილად საჭიროა. ასეთ სიმღერებს არ გააჩნდათ მკაცრად განსაზღვრული დრო და ადგილი: საცეკვაო, ლირიკული (სახუმარო, სატრფიალო) სიმღერები შეიძლება და შესრულდეს როგორც ამა თუ იმ დღესასწაულზე, ისე – სოფლის „ღვინებზე“, თანასოფელთა უბრალო თავყრილობის დროს, აგრეთვე – ოჯახში ოჯახის წევრთა მიერ. ასევე სუფრული სიმღერებიც იმდროინდელი ნებისმიერ სუფრასთან, იქნებოდა ეს რელიგიურ დღესასწაულზე, ქორწილსა თუ ოჯახში უბრალო სტუმრიანობისას. ერთი სატყვი, „მიუსადაგებელი“ სიმღერები ხალხის ყოველდღიურ ყოფას უკავშირდებოდა.

გორი 1979). 1980 წელს სოფელ ერთან-მინდაში ჩვენს თხოვნაზე, შეესრულებინა „ლაზარე“, თამარ ჩახიძემ მოგვიგო: „ლაზარესა წვიმა მოჰყამს. აბა, გვინდა ჩვენ წვიმაი?!“ (ექსპ., კასპი 1980). ვინც კი ფოლკლორულ ექსპედიციებში ყოფილა, უთუოდ დამეთანხმება, რა ძნელია ინფორმაციების დაყოფა, შეასრულონ „ნანა“ ბავშვის გარეშე ან, მით უმეტეს, დატირება – მიცვალებულის გარეშე. სიმღერები, რომლებიც განუყოფლად თან სდევს ამა თუ იმ წეს-ჩვეულებას, შრომისა და ცხოვრების სხვადასხვა მომენტს, ნაშრომში „თანდებულ სიმღერებზე“ იწოდება. ხოლო სიმღერები, რომლებსაც შესრულების მკაცრი დრო და ადგილი არ გააჩნიათ და ყოფის ნებისმიერ უბანზე შეიძლება შესრულდეს, განხილულია როგორც „წმინდა სიმღერები“. აღნიშნული ტერმინები სამუშაოა; მოსალოდნელია, რომ ამავე ცნებების გამოსახატავად სხვა, უფრო მარჯვე ტერმინებიც იქნება შემოთავაზებული სხვა მკვლევართა მიერ.

ყოველივე ზემოთქმულის შემდეგ შეიძლება აღინიშნოს, რომ აუთენტური ფოლკლორული ტრადიციის მქონეთათვის

ვათ. მაგრამ სპეციალურ ლიტერატურაში გარკვეულია, რომ ეს წესი მიცვალებულის კულტს უკავშირდება: ხალხის რწმენით, დატირებით მიცვალებულთა სულების გულის მოგება ამ სულების მიერ შრომაში ხელშეწყობასა და წარმატებას განაპირობებდა (ასლანიშვილი 1956: 32-33; ოჩიაური 1977: 118-119). ასე რომ, ამ შემთხვევაში არავითარ აღრევას არა აქვს ადგილი; დატირება სწორედ რომ „დანიშნულებისამებრ“ სრულდება. დღეს ჩვენთვის გაუგებარია, თუ რატომ ასრულებენ მიცვალებულის წლისთავზე, ე.ი. „ჭერის ახდაზე“ საქართველოს ზოგიერთ კუთხეში მაინცდამაინც „მაყრულს“, წმინდა საქონილო სიმღერას. მაგრამ უეჭველია, რომ ეს წესი ხალხის გარკვეულ რწმენას უკავშირდება, თუმცა ამ ტრადიციის გენეზისის ზუსტად ახსნა ამჟამად ჭირს.

ა. ერქომაიშვილის ერთ-ერთ ნიგნში მითითებულია, რომ გურიაში „ადრე ნადურებს მხოლოდ ყანაში მღეროდნენ,

ხოლო უფრო მოგვიანებით თავშეყრის ადგილებშიც დაიწყეს მისი შესრულება, მაგალითად, ნირვის შემდეგ შეიძლება ეკლესიის ეზოშიც ემღერათ“ (1980: 36). თუმცა ვ. შილაკაძე აღნიშნავს, რომ „ნადური“ გურიაში იმდროინდელი ყანაშიც, გზად ყანიდან და კალანდა დღეს, ეკლესიის გალავანშიც და ვარაუდობს, რომ ეს მოვლენა შეიძლება გარკვეულ რწმენას უკავშირდებოდეს (1949: 39).

საინტერესოა, რომ კახურ სამკალ სიმღერებს შორის გვხვდება „მუმლი მუხასა“ (მამალაძე 1962; როსებაშვილი 1981). ამავე დროს, ვახტანგ კოტეტიშვილის ცნობით, ეს სიმღერა სრულდებოდა ფერხულად წარმართობის ხანიდან მომდინარე რიტუალის დროს (1961: 401-409). რომ ეს მართლაც საფერხულო სიმღერაა, მუსიკალური ანალიზის საფუძველზე გამოჩვენდა. უპირველეს ყოვლისა, ის, რომ სიმღერის ფორმაქმნადი მეტრულ-რიტმული კანონზომიერებები საერთოა მრავალი საფერხულო-საცეკვაო და შრომის სიმღერისათვის. ამ სიმღერების ჰარმონიული ენაც ხშირად სრულიად იდენტურია (მაგ. 1,2). სხვათა

ერთი ფოლკლორული ნიმუშის ორ მცირედ განსხვავებულ ვარიანტად შეიძლება წარმოვიდგინოთ, მით უფრო – ერთი მუსიკალური დიალექტის ფარგლებში (მაგ. 3, 4). ამ მოსაზრებას დაფუძნებულად იხილეთ, რომ სრულიად ანალოგიური მკის სიმღერა სრულდება განსხვავებულ ტექსტებზეც. ამრიგად, საფერხულო და შრომის ორი სიმღერა, მიუხედავად მათი უდიდესი მსგავსებისა, მთელი რიგი ფაქტორების (მათ შორის – შესრულების ხასიათის, ტემპის, შემსრულებელთა ფიზიკური მდგომარეობის, პოზიხისა და სხვა) გათვალისწინებით, მაინც ორ განსხვავებულ სიმღერად წარმოვიდგინოთ, რომელთაც შესრულების მათთვის დამახასიათებელი ადგილი და დრო აქვთ.

სამაგიეროდ, შესრულების დროსა და ადგილის აღრევის უცვლელ ფაქტთან გვაქვს საქმე, როდესაც, მაგალითად, სუფრასთან სრულდება „გუთნური“ ან „იავნანა“, რაც სრულიად აშკარად გვიანდელი მოვლენაა და აუთენტურ ფოლკლორს არ ახასიათებს.

საბოლოო ჯამში, შეიძლება კიდევ ერთხელ გავიმეოროთ, რომ ყოველ ხალხურ სიმღერას შესრულების მტკიცედ ჩამოყალიბებული დრო და ადგილი ჰქონდა. თანდებული სიმღერებისათვის ეს იყო შესაბამისი ცხოვრებისეული მოვლენა თუ რიტუალი, წმინდა სიმღერებისათვის კი – ყოველდღიური ყოფა.

სიმღერების დანარჩენი ნაწილი ერთიანდება „მისადაგებელი“ („приуроченные“) სიმღერების ჯგუფში. ასეთი სიმღერები, ჩვეულებრივ, მხოლოდ დანიშნულებისამებრ იმდროინდელი (ანუ, როგორც რუსი ფოლკლორისტიკები განსაზღვრავენ, ესაა სიმღერები, რომლებიც გარკვეულ, დადგენილ ვითარებაში სრულდება), მაგალითად: „ქრისტე აღდგას“ არ იმდროინდენ ზაფხულში, მისი ადგილი საადგომო რიტუალში იყო; „ალილო“, როგორც წესი, შობისწინა ღამეს ჟღერდა; „ბატონების ნანინა“ მხოლოდ ავადმყოფთან სრულდებოდა; „ზარს“ მიცვალებულის დაკრძალვის შემდეგ აღარ იმდროინდენ... მრავალი ასეთი „მისადაგებელი“ სიმღერა თავისი მხატვრული დონით არ ჩამოუვარდებოდა „მიუსადაგებლებს“, მათ შორის, თვით უმაღლესი რანგისად აღიარებულ სუფრულეებსაც კი, მაგრამ მათ „არადანიშნულებისამებრ“, როგორც წესი, მაინც არ ასრულებდნენ. ამის დასადასტურებლად მრავალი შემთხვევის გახსენება შეიძლება. მაგალითად, 1979 წლის ექსპედიციაში, სოფელ ზემო ხვითში, როცა 77 წლის ილუშა ესიაშვილს ვთხოვეთ, ჩვენთვის „ჭონა“ ემღერა, მან შეიცხადა: „ადგომია გავიდა და ეხლა უნდა მამღეროთ ჭონაი?!“ (ექსპ.,

უჩვეულოა (და ხშირად – დაუშვებელიც) სიმღერის შესრულების დროსა და ადგილის შეცვლა. ამ ტრადიციის მკაცრი დაცვა ჯერ კიდევ გვაროვნული წყობილების ეპოქიდან მოდის, ამ წყობილებისათვის დამახასიათებელია ხალხის რწმენა, რომ დაკანონებული, მამა-პაპისაგან მომდინარე ტრადიციების ზედმიწევნით აღსრულება მომავალი კეთილდღეობისა და ბედნიერების საწინდარია; მეტიც, ტრადიციების ზუსტი დაცვა თავადაა ბედნიერება (Баибурин 1985: 16).

თანდებული სიმღერების შესრულების დროსა და ადგილის ვარიანტი შეიძლება ორი მიზეზით იყოს განპირობებული: ან გარკვეული წესის არსებობით (რომელიც ჩვენთვის ზოგჯერ უკვე გაუგებარია), ან ცხოვრების სარბიელზე შემსრულებლებად იმ თაობის მოსვლით, რომლის რწმენა, მსოფლმხედველობა, ტრადიციებისადმი დამოკიდებულება დღევანდლობის პირობებში მნიშვნელოვნად გადასხვაფერებულია. ასე მაგალითად, ხევსურთა ჩვეულება თიბვის წინ სათიბში მოტირალი ქალების მიყვანისა და მათ მიერ იქ დატირების შესრულებისა, ერთი შეხედვით, შესრულების დროსა და ადგილის ცვლილებად, აღრევად შეიძლება აღვიქ-

ქალიან მიწა, ჩემი სახელოსნო ყვამა ბაიხნოს, როგორც რეგიონში დასახლებული მენარჩუნების ქარბი მამადითი

ლოკაციაზე აქვე ეთნოტურისტული მალაზია „ეთნო-ონი“ და საკუთარი სატრანსპორტო საშუალება, მართავენ ეთნოტურისტებს საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში და შესანიშნავი მიღწევებიც აქვე: გაიმარჯვეს 8 საგრანტო კონკურსსა და ორ ბიზნესდაფილდოებაში – „თბილისი 2022“ და „მელიორა 2022“. ნამუშევრებს რელიეზებს უკეთებენ როგორც საკუთარ მალაზიაში, ასევე-გამოფენა-ფესტივალებზე, სხვადასხვა ქალაქებში არსებულ სუვენირების მალაზიებში. აქვე პარტნიორი მალაზიები თბილისსა და ქუთაისში: „ეთნოლიზინი“, „ესკი“ და „ფანჯარა“. რაოდენ სასიხარულოა, რომ „ედენაში“ დამზადებულმა ნაწარმმა ამერიკის კონტინენტამდეც მალაზია და პარტნიორ მალაზია „ქართულიას“ მეშვეობით თავიანთ პროდუქციას აცნობენ იქაურ მოსახლეობას, აქტიურად იყენებენ ონლაინგაყიდვებსაც.

გაზეთ „ქართული ფოლკლორის“ მკითხველს გვინდა გავაცნოთ ტრადიციული რენვის სახელოსნო „ედენა“, რომლის დამფუძნებელიც გახლავთ პროფესიით მხატვარ-დიზაინერი, ნიჭიერი, მიზანდასახული და შრომისმოყვარე ქალბატონი ლილიანა მაისურაძე.

ქალბატონი ლილიანა საქართველოს ულამაზეს კუთხეში რაჭაში დაიბადა და გაიზარდა. სახელოსნოს დაარსების იდეა სტუდენტობისას გაუჩნდა, მაშინ, როცა,

ის მოყვარულ ქალბატონებს ჩემს ირგვლივ შემოვიკრებდი, – იხსენებს ქალბატონი ლილიანა. უნივერსიტეტის დასრულების შემდეგ მშობლიურ რაჭას დაუბრუნდა და ონში, ერთ პატარა ნაქირავებ ოთახში დააარსა სოციალური საწარმო „ედენა“. მის დაარსებას მხარი დაუჭირა პრეზიდენტის სარეზერვო ფონდმა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა-შენარჩუნების პროექტის ფარგლებში, რომელიც მიზნად ისახავდა ტრადიციული რენვის დარგის შენარჩუნებას და მომავალი თაობებისთვის გადაცემას. დაწყება საკმაოდ რთული აღმოჩნდა, ქალბატონი ლილიანა ასაკითაც საკმაოდ პატარა იყო, თანაც გამოუცდელი, თუმცა, დაულალავი შრომითა და თავდადებათ შეძლო ის, რომ დღეს, ტრადიციულ რენვის სახელოსნო „ედენას“ ყველა იცნობს.

სახელოსნო „ედენა“ საწყის ეტაპზე მხოლოდ ერთი მიმართულებით, თემაზე მუშაობით შემოიფარგლებოდა. საინტერესო პროექტებსა და პროგრამებში აქტიური მონაწილეობით კი შეძლეს თავიანთი პროდუქციის გამრავალფეროვნება. დღეისათვის, 5 მიმართულების 30-მდე სახეობის სუვენირსა და სასაჩუქრე ნივთებს ქმნიან, დაამატეს ტრადიციული და არატრადიციული ხელსაქმის დარგები, საწარმოში კი 12 ქალბატონი ემსახურება ამ შესანიშნავ საქმეს. უკვე დაოსტატებული, თავიანთ ცოდნას გადასცემენ შეგირდებს, სხვადასხვა სასწავლო პროექტებში ტრენინგებად მუშაობენ და მონაცვლადი ჯგუფებიდანაც ამზადებენ ქალბატონებს.

იმ მწირი შესაძლებლობების გათვალისწინებით, რაც ბიზნესის განვითარების კუთხით რეგიონში არსებობს, „ედენა“ საკმაოდ წარმატებული სოციალური საწარმოა. აქვე საკუთარი სამუშაო სივრცე, იმავე

„ედენა“ არის საწარმო, რომელიც რეგიონში სოციალური პასუხისმგებლობის გაზიარებით, სხვადასხვა შესაძლებლობებს ქმნის. აძლიერებს მენარჩუნების, ახალგაზრდების, სასაზღვრო სოფლებისა და მონაცვლადი ჯგუფების წარმომადგენელ ქალთა მხარდაჭერას.

„სოციალური საწარმო „ედენა“ ჩემი და კიდევ 15-მდე ქალის მეორე ოჯახია,

რომელიც ტრადიციული რენვის შენარჩუნების იდეით შეიქმნა. საბოლოოდ ჩვენი მისია ერთმანეთისა და კიდევ ათეულობით ახალგაზრდა ქალის კეთილდღეობაზე ზრუნვაში გადაიზარდა, რაც ძალიან გვახარებს და კიდევ უფრო გვაძლიერებს,“ – ამბობს ქალბატონი ლილიანა.

მანანა უშიკიშვილი

ყველაზე მეტად ენატრებოდა თავისი კუთხე. „სწორად წარმოვიდგენდი, სწავლის დასრულების შემდეგ, უკან დაბრუნებული როგორ ავიხდენდი ოცნებას და ხელოვნებ-

ქართული ხალხური ქორეოგრაფიის კლასიკური მემკვიდრეობა

ქართული ხალხური ქორეოგრაფიის დიალექტების განვითარების ზოგიერთი საკითხი

(გაგრძელება იქნება)
დასაწყისი იხილეთ გაზეთი №3

მ. ასლანიშვილი გამოყოფს სვანურ, გურულ, აჭარულ, მეგრულ, ქართლ-კახურ, მოხურ, მთიულურ, ფშავ-ხევსურულ, თუშურ, მესხურ-იმერულ-რაჭულ (ან რაჭულ-

ლენჩხუმურ) დიალექტებს.

იგი ამ დიალექტებს გარკვეულ ჯგუფებადაც ყოფს:

1. სვანური, გურული, აჭარული, მეგრული;
2. ქართლ-კახური, მოხურ, მთიულური;
3. ფშავ-ხევსურული, თუშური, მესხური.

რაც შეეხება რაჭულს (ან რაჭულ-ლენჩხუმურს), იგი განიხილება, როგორც გარდამავალი დიალექტი, რომელიც შეიცავს როგორც პირველი, ასევე მეორე ჯგუფის ნიშნებსაც. გ. ჩხიკვაძის აზრით, ქართული მუსიკალური დიალექტები შემდეგია: ხევსურული, თუშური, ფშავური, მოხურ, მთიულური, ქართლური, კახური, მესხური, იმერული, გურული, მეგრული, რაჭული,

სვანური, აჭარული, ლაზური. მოგვიანებით გ. ჩხიკვაძემ რაჭულს ლენჩხუმური დაუმატა.

გ. ჟორდანიას მიხედვით ქართულ ხალხურ მუსიკალურ ფოლკლორში შემდეგი დიალექტები გამოირჩევა: ხევსურული, ფშავური, თუშური, მოხურ, მთიულური, ქართლური, კახური, მესხური, რაჭული, სვანური, იმერული, გურული, აჭარული, მეგრული, ლაზური.

აღნიშნულ კლასიფიკაციას ო. ჩიჯავაძე ამატებს ლენჩხუმურ დიალექტს და, მიიჩნევს, რომ მუსიკალურ ფოლკლორში სამი ძირითადი ჯგუფი უნდა გამოიყოს, თითოეული მათგანის წარმოქმნა კი ქართული კულტურის ისტორიაში მომხდარ უმნიშვნელოვანეს ეტაპებთანაა დაკავშირებული. კერძოდ, „სვანური“ დიალექტი უძველეს საერთო ქართულ მუსიკალურ კულტურას ემყარება: ხევსურული, თუშური, ფშავური,

მოხურ, მთიულური, ქართლური, კახური, მესხური და ჯავახური დიალექტები – თრიალეთურ მუსიკალურ კულტურას, ხოლო რაჭული, ლენჩხუმური, იმერული, მეგრული, გურული, აჭარული და ლაზური დიალექტები – კოლხურ მუსიკალურ კულტურას“.

ამრიგად, ჩამოთვლა რომ აღარ გავაგრძელოთ, ფაქტია, რომ საქართველოს შედარებით მცირე ტერიტორიაზე შეინიშნება დიალექტთა გასაოცარი სიმრავლე. თუ სხვადასხვა ავტორის თვალსაზრისს შევაჯერებთ, გამოვა, რომ მათი საერთო რაოდენობა თხუთმეტს მაინც აღწევს. საინტერესო ისაა, რომ ამ სიმრავლეში ბევრი საერთო ზოგადქართული ნიშანი იკვეთება, თუმცა განსხვავებულებაც თვალსაჩინოა. მაგრამ, უმთავრესი სხვაობა მაინც ისაა, რომ გამორჩეულია აღმოსავლური

ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის აღმასრულებელი დირექტორის მოადგილის ზოსტა ნანა ვალიშვილი დიკაპავას

ეთნომუსიკოლოგი, მომღერალი, ლოტ-ბარი, ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის მუსიკალური ხელოვნების მიმართულებების ხელმძღვანელი, ექსპერტი სამუსიკო ფოლკლორის დარგში; პოლონეთის ქალაქ ნოვი სონჩის ბავშვთა ყოველწლიური საერთაშორისო ფესტივალის - „მთის ბავშვების დღესასწაულის“ - სამხატვრო საბჭოს წევრი (2019); ღირსების ორდენის კავალერი ნანა ვალიშვილი ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრში 38 წელია მოღვაწეობს. რეგულარულად მონაწილეობს სამეცნიერო კონფერენციებში და სიმპოზიუმებში, გამოქვეყნებული აქვს ნაშრომები და საგაზეთო სტატიები სხვადასხვა პროფესიულ პრობლემაზე. გამიჯრული და ნოტებზე გადატანილი აქვს მრავალი ხალხური სიმღერა. არის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის მუსიკის სახელმძღვანელოს თანაავტორი (2006 წლიდან, I კლასი) და პასუხისმგებელი რედაქტორი (II-III კლასი), ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის მიერ გამოცემული მონოგრაფიების, ბროშურების, სანოტო კრებულებისა და კომპაქტდისკების ავტორ-შემდგენელი,

მუსიკალური რედაქტორი და შემოქმედებითი ჯგუფის წევრი. აქვს ტრენინგებისა და მასტერკლასების ჩატარების ოცდაათწლიანი გამოცდილება საქართველოს ბავშვთა და მოზრდილთა ფოლკლორულ ანსამბლებთან და ლოტბარებთან. სხვადასხვა დროს მუშაობდა სამუსიკო და ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებსა და სამუსიკო კოლეჯში ხალხური სიმღერის პედაგოგად. არის არაერთი ფოლკლორული ექსპედიციის ორგანიზატორი და მონაწილე, ბავშვთა და მოზრდილთა სხვადასხვა რანგის ოლიმპიადა-კონკურსისა და ფესტივალის ჟიურის წევრი და თავმჯდომარე; რეგულარულად უწევს შემოქმედებით კონსულტაციას საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში მოქმედ ფოლკლორულ და საოჯახო ანსამბლებსა და ინდივიდუალურ შემსრულებლებს, აქვს უცხოელებისთვის ქართული ხალხური სიმღერის სწავლების დიდი გამოცდილება (საფრანგეთი, გერმანია, ჰოლანდია, ბელგია, დიდი ბრიტანეთი, ფინეთი, ლატვია...). დაარსების დღიდან (1986) ქალთა ფოლკლორულ ანსამბლ „მზეთამზის“ წევრია, რომელმაც, პირველად ქართულ სინამდვილეში, ქართველ ქალთა ტრადიციული რეპერტუარი აღადგინა და, ავთენტური საშემსრულებლო ტრადიციების დაცვით, სცენაზე გააცოცხლა. უკრავს და ასწავლის დაკრავს ფანდურზე, ჩონგურზე. მისი ხელმძღვანელობით მოხვეწა ახალგაზრდებისგან 2007 წელს შეიქმნა ვაჟთა ფოლკლორული ანსამბლი „ჯვარული“, რომელმაც აღადგინა და აღმოსავლეთ საქართველოს მთიანეთის კუთხეს ხევეს - (ყაზბეგის რაიონი) ყოფაში დაუბრუნა ტრადიციული მოხეური ხალხური სიმღერები. ხელმძღვანელობს ბოლნისის ქალთა ფოლკლორულ ანსამბლ „ბოლნელას“; არის ედიშერ და გიგი გარყანიძეების სახელობის ბავშვთა ფოლკლორულ-ეთნოგრაფიული სტუდიის „ამერი-იმერის“ პედაგოგი (2002 წლიდან) და თბილისის წმინდათა თავთა მოციქულთა პეტრესა და პავლეს სახელობის ტაძრის მგალობელ-რეგენტი.

მუსიკალური საღამო „იშხნელები - 100“

საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინისტროსა და თბილისის მერიის მხარდაჭერით თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრში დები იშხნელების შემოქმედების 100 წლისადმი მიძღვნილი საღამო - სახელწოდებით „და ის ვინც გაქებდა“ - გაიმართა. ღონისძიებას კულტურისა და სპორტის მინისტრი თინათინ რუხაძე და სხვა მინიჭებული სტუმრები ესწრებოდნენ. ასევე, მონიჭებული სტუმრის სტატუსით ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს

მუსიკოსმა დავით თავაძემ და ფოლკლორისტიმა ეთერ თათარაიძემ. საიუბილეო საღამოზე წარმოადგინეს ქალაქური ფოლკლორის პოპულარული ნიმუშები დები იშხნელების რეპერტუარიდან. სცენაზე წარდგინეს დები იშხნელების შთამომავალი მანანა მენაბდე საავტორო მუსიკით და გორის ქალთა კამერული გუნდი თეონა ცირამუას ხელმძღვანელობით. საღამოს უძღვებოდა ნიკა ნულუკიძე.

თინათინ რუხაძე: „ვიღებთ თითოეულ იმ ადამიანის გვერდით, ვინც თავისი საქმით ხელს შეუწყობს ქართული კულტურის დასაცავსა და განვითარებას“

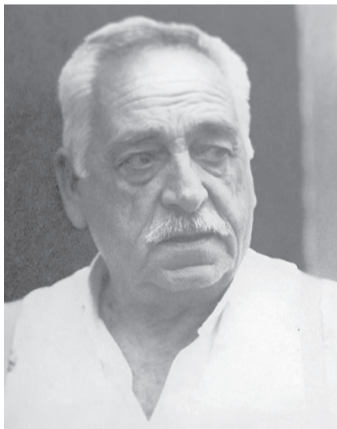

საქართველოს პარლამენტში მთავრობისთვის ნდობის გამოცხადების ფორმატში კულტურისა და სპორტის მინისტრმა თინათინ რუხაძემ ისაუბრა დარგის მიღწევაზე, ბოლო პერიოდში სპორტსა და კულტურაში განხორციელებულ პროექტებსა

და არსებულ გამოწვევებზე. თინათინ რუხაძემ გამოხატა მისი, როგორც მინისტრის, პოზიცია - „ჩვენი კარი ღია იქნება დარგში მოღვაწე ნებისმიერი ადამიანისთვის, ნებისმიერი მოქალაქისთვის; მოვუსმენ ყველას, თუმცა გადაწყვეტილებას მივიღებ მხოლოდ ჩვენი ქვეყნისა და დარგის ინტერესების გათვალისწინებით. ვიდგები თითოეული იმ ადამიანის გვერდით, ვინც თავისი საქმით ხელს შეუწყობს ქართული კულტურის დაცვასა და განვითარებას. ვფიქრობ, ქართული კულტურა და სპორ-

ტი უფრო მაღლა დგას, ვიდრე ნებისმიერი ადამიანის პირადი დამოკიდებულებები, ჩვენი ქვეყნის კულტურული ტრადიციების დაცვა ბევრად უფრო დიდი პასუხისმგებლობაა.“

გიგა ბათიაშვილის საიუბილეო ნიგნ-ალბომის პრეზენტაცია

კულტურისა და სპორტის სამინისტროს სააქტო დარბაზში საქართველოს დამსახურებული არქიტექტორისა და საზოგადო

საიუბილეო ნიგნ-ალბომის - „გიგა ბათიაშვილი - მომავლის პროექტები და ხედვა“ - პრეზენტაცია გაიმართა. ღონისძიებას ესწრებოდა კულტურისა და სპორტის მინისტრი თინათინ რუხაძე, თბილისის აპოლონ ქუთათელაძის სახელობის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის რექტორი ყარამან ქუთათელაძე, საქართველოს არქიტექტორთა კავშირის თავმჯდომარე დავით აბულაძე, სამხატვრო აკადემიის პედაგოგები, სტუდენტები და არქიტექტორის კოლეგები.

ალბომი გვაცნობს ოჯახის ხელთ არსებულ, გიგა ბათიაშვილის შემოქმედების საინტერესო და თითქმის უცნობ, როგორც თავად ავტორი უწოდებდა, „არქიტექტურულ ესეებს“ (მომავლის პროექტები და ხედვა), უნიკალურ კულტურულ მემკვიდრეობას, რომელიც მშობლიურ თბილისთან მისი ურთიერთობის ნაყოფია.

მოღვაწის, თბილისის საპატიო მოქალაქის, საერთაშორისო აკადემიების ნამდვილი და საპატიო წევრის, გიორგი (გიგა) ბათიაშვილის საიუბილეო თარიღის აღსანიშნავად (დაბადებიდან 90 წელი) ორგანიზაცია „აი სტუდიოს“ ავტორობითა და კულტურის სამინისტროს ხელშეწყობით საქართველოს არქიტექტორთა კავშირის მიერ გამოცემული ორენოვანი

„არქიტექტურული ესეები“ კონკრეტული უბნებისა და ქალაქის სხვადასხვა ტერიტორიის მომავალი განვითარების ხედვით გამოდგებიან არქიტექტურული ჩანახატები და საპროექტო იდეებია, რომელთაც ახლავს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი ავტორისავე განმარტებები, აღწერა, თვალსაზრისი.

ქონიერებათა უკვდავყოფა

მედი სინაზიძე - თბილისის საპატრიარქოს მოქალაქე

24 ნოემბერს ქ. ფოთის ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „ფაზისის“ 50 წლის საიუბილეო საღამო გაიმართა. ღონისძიების წინ, ქართულმა ქორეოგრაფიულმა საზოგადოებამ საკუთარი ოჯახის სახელოვანი წევრები, ანსამბლ „ფაზისის“ ხელმძღვანელები, მამა-შვილი ახმედ და კობა ამბალიები გაიხსენა, ქალაქ ფოთში, სამეგრელოს ქუჩაზე მდებარე სახლზე, სადაც დამსახურებული ქორეოგრაფი,

რობდენ, მემორიალური დაფები გაიხსნა. დამსახურებული ქორეოგრაფების მამა-შვილი ამბალიების ამ ფორმით უკვდავყოფის იდეა ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის დამფუძნებელს, მრავალი კეთილი საქმის შემოქმედსა და

ავტორს ზაზა მუჟაფანაძეს ეკუთვნის, რომლის ინიციატივითა და ფინანსური მხარდაჭერით, საქართველოს მასშტაბით, რამდენიმე ათეული მემორიალური დაფა გახსნილი. არაფერს ვამბობთ იმ სხვა საქმეებზე, რასაც ეროვნული ცენტრი ამ დარგში მოღვაწე და მსახურებელი ადამიანების პატივგებისთვის აკეთებს. მემორიალური დაფების გახსნის საზეიმო ცერემონიაზე შეკრებილმა საზოგადოებამ, ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის წევრებმა, კოლეგებმა, მეგობრებმა და აღზრდილებმა ახმედ და კობა ამბალიების საინტერესო, ცხოვრებისეული მომენტები გაიხსენეს, მათ მიერ ღირსეულად განვლილ გზასა და შემოქმედებით წარმატებაზე ისაუბრეს.

სიცოცხლე კი გრძელდება, მამისა და ბაბუის დაწყებულ საქმეს, ღირსეულად უძღვება მათი მემკვიდრე საბა ამბალია, რომელმაც ამ დღის მასპინძლობა საკუთარ თავზე აიღო. მან, ტრადიციულად, წარმატებით უმასპინძლა უამრავ სტუმარს ოჯახსა და სცენაზე, სადაც ანსამბლ „ფაზისის“ 50 წლის საიუბილეო საღამო გაიმართა.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის წარდგინებით და რეკომენდაციით, თბილისის საპატრიარქოს მოქალაქის ნოდარ მიენიჭა გამორჩენილ მოცეკვავეს, ქორეოგრაფს, მსახიობს, საქართველოს დამსახურებულ არტისტს, მწერალს, სპორტსმენს, საზოგადო მოღვაწეს, ბატონ გივი სინაზიძეს!

ვულოცავთ და დღეგრძელობას, ბედნიერებას ვუსურვებთ ბატონ გივის!

ამა წლის 18 ოქტომბერს, სერგო ზაქარაიძის სახელობის ტრადიციულ და თანამედროვე ხელოვნების კოლეჯში გაიმართა

ფასელები, სტუდენტები და მისი შემოქმედების თაყვანისმცემლები. ფოტოგამოფენა ნათლად ასახავდა ლეგენდარული

„სუბიმილიების“ ლეგენდარული ანსამბლის ოქროს თაობის ბრწყინვალე მოცეკვავე-სოლისტის, საქართველოს დამსახურებული არტისტის, ღირსების ორდენის

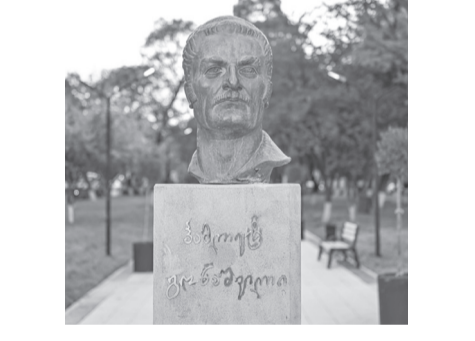

ამ სახლში 1951-2024 წლებში ცხოვრობდა ცნობილი ქართველი ქორეოგრაფი, ხელოვნების ქურუმი, ღირსების ორდენის კავალერი, ქალაქ ფოთის საპატრიარქოს მოქალაქე ახმედ ამბალია

ღირსების ორდენის კავალერი, ქართული ქორეოგრაფიის რაინდი ახმედ ამბალია და მისი ვაჟი, ქართული ქორეოგრაფიის სახალხო მოღვაწე, „ბრწყინვალეების“ ორდენის კავალერი კობა ამბალია ცხოვ-

ამ სახლში 1976-2023 წლებში ცხოვრობდა ქართული ქორეოგრაფიის სახალხო მოღვაწე, საქართველოს ქორეოგრაფიის ბრწყინვალეების ორდენის კავალერი კობა ამბალია

ანსამბლ „რუსთავს“ პანსკვდავი ბაუხსნა

2024 წლის 21 ოქტომბერს ქალაქ რუსთავში საზეიმოდ გაიხსნა გამორჩენილი ქართველი მომღერლის, საქართველოს სახალხო არტისტის ჰამლეტ გონაშვილის სახელობის სკვერი. იმავე დღეს სკვერში ვარსკვლავი გაუხსნეს ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიურ ანსამბლ „რუსთავს“ (სამხატვრო ხელმძღვანელი დავით შანიძე). ვარსკვლავის გახსნას ესწრებოდნენ: ანსამბლ „რუსთავის“ წევრები, ქალაქ რუსთავის მერი, ქალბატონი ნინო ლა-

ცაბიძე, ქალაქ რუსთავის მერიისა და საკრებულოს წევრები, პარლამენტარი ირაკლი შატაკიძე, ანსამბლ „რუსთავის“ შემოქმედების თაყვანისმცემლები, რიგითი რუსთაველები და ბატონ ანზორ ერქომაიშვილის მეუღლე, ქალბატონი ლალი სეთურიძე, საქართველოს კულტურის პალატის პრეზიდენტი დავით ოქიტაშვილი.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაცია ვარსკვლავის გახსნას ულოცავს ანსამბლ „რუსთავის“ ძველი და ახალი თაობების წარმომადგენლებს. ამასთანავე, მადლობას ვუხდით ქალაქ რუსთავის მერს, ქალბატონ ნინო ლაცაბიძეს, რომელიც ასე დიდებულად ზრუნავს ქართული ფოლკლორის, ქართული საცეკვაო ხელოვნების განვითარება-პოპულარიზაციაზე.

ანსამბლის სახელოვანი საგასტროლო მოგზაურობებისა თუ ჩვენი ქვეყნის შიგნით ჩატარებული კონცერტების ისტორიას. დამსწრე საზოგადოებას მიესალმნენ და ბატონი თენგიზის შემოქმედებაზე ისაუბრეს „სუბიმილიების“ ანსამბლის ოქროს თაობის ბრწყინვალე მოცეკვავე-სოლისტმა, საქართველოს სახალხო არტისტმა მანანა აბაშაძემ, საქართველოს ხელოვნების დამსახურებულმა მოღვაწემ, პროფესორმა რეზო ჭანიშვილმა, ს. ზაქარაიძის სახელობის ტრადიციული და თანამედროვე ხელოვნების კოლეჯის დირექტორმა მზია აფრიდონიძემ და სხვა გამომსვლელებმა. ფოტოგამოფენა გააშუქა საპატრიარქოს ტელევიზია „ერთსულოვნებამ“. ღონისძიებამ ღამი და მაღალშემოქმედებით ატმოსფეროში ჩაიარა.

ქალაქური სეკვების ასახვა ქართულ ხელოვნებაში

რა არის ხელოვნება? რა გავლენას ახდენს იგი ადამიანის ყოველდღიურ ცხოვრებასა და მის შემოქმედებაზე? ამ კითხვებზე პასუხი ალბათ ჩვენს თვალწინ შექმნილი შედეგებიდან უნდა გავიგოთ, როგორ აღმოჩნდა ყოფაში არსებული მოვლენები ხელოვნების ნიმუშებში.

ხელოვნება, ეს არის რეალობის მხატვრული ანარეკლი. ის, რაც ჩვენს გარშემო ხდება, ეს იქნება ბუნებრივი თუ არაბუნებრივი მოვლენა, ყოველი მათგანი ზემოქმედებას ახდენს ადამიანის გონებაზე. იგი ღრმად ილექება მასში და გამოძახებს სხვადასხვა ხელოვნების სხვადასხვა დარგში.

გარშემო მომხდარ ფაქტებს, ყველაზე მწვავედ ხელოვნება გრძნობს. ამის შემდგომ ყოველი დარგის წარმომადგენელი, ცდილობს თავისი გამომსახველობითი საშუალებით გადმოსცეს საკუთარი დამოკიდებულება: ფერწერა – ფერით, მუსიკა – ბგერით, ლიტერატურა – სიტყვით, ქორეოგრაფია – მოძრაობით. აქედან გამომდინარე, ხელოვნება წინ უსწრებს დროს. როგორც ვახსენეთ, სწორედ რომ ყოფიდან იბადება ის ხელოვნების ნიმუშები, რომლებიც ზემოქმედებას ახდენს მნახველზე. როგორც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში, ასევე საქართველოშიც მრავლადაა ამგვარი მაგალითები. საინტერესო იქნება თუ ყურადღებას გავამახვილებთ და შევეხებით მეცხრამეტე საუკუნის თბილისს, „ტიფლისს“. სწორედ თბილისის ყოფა-ცხოვრების წესმა ჰპოვა რეზონანსული გამოძახილი ხელოვნებაში.

„თუ მამადავითის მთაზე ახვალთ და გადახედავთ ტიფლისს, ნარიყალას ციხის გასწვრივ თქვენი მხედველობის წინაშე გადაიშლება ჩვენი დედაქალაქის ის ნაწილი, რომელსაც ტიფლისი ეწოდება. ქალაქის მოსახლეობა მუდამ ჭრელი და მრავალფეროვანი იყო, მაგრამ იგი ყოველთვის თავისი ენით მეტყველებდა“, – ასე ახასიათებს იოსებ გრიშაშვილი მეცხრამეტე საუკუნის თბილისს. იქ, სადაც მოსახლეობა ჭრელი და მრავალფეროვანი იყო, რა გასაკვირი იქნებოდა, რომ ამ სოციალურ ქალაქურ ფოლკლორში

და ფოლკლორული ცეკვები წარმოშობილიყო, ჩამოყალიბებულიყო. ქალაქურ ფოლკლორს წარმოადგენს ძველი თბილისის ცეკვა - კინტოს და ყარაჩოღელის ცეკვა. ისინი მკაფიოდ ასახავენ ქალაქის ცხოვრებას. „ალექსი ალექსიდის აზრით, „კინტო“ „კენტიდან“ (მარტოხელა ობოლი) წარმოდგება, ყარაჩოღელი – ყარაჩოხელისაგან (შავჩოხიანი). ყარაჩოხელები ერეკლე მეორეს ასპინძის ბრძოლაში ხლებიან. თავისებური, გამორჩეული ჩაცმულობის გამო, თურქებს მათთვის ყარაჩოხელები, შავჩოხიანები შეურქმევიათ. კინტოები და ყარაჩოღელები იმ ყოფისა და ყოველდღიურობის ნეკრი იყვნენ, რაც იმ დროს, თბილისის ქუჩებში ხდებოდა. როგორც წესი, კინტოები ვაჭრები იყვნენ, ისინი დუქნებსაც სწყალობდნენ, გართობას და ლაღობას დიდ დროს უთმობდნენ. მოკლედ რომ ვთქვათ, მაშინდელ ქალაქში თვალში საცემი იყო ორივე მათგანის ცხოვრების წესი. აქედან გამომდინარე, რა გასაკვირი იქნება, რომ კინტო-ყარაჩოღელების პროტოტიპები ხელოვნებას გამოჰპარვოდნენ და არ აესახათ თავიანთ ნაშრომებში.

მათ თითქმის ხელოვნების ყველა დარგი მოიცავს. კინო, მხატვრობა, ქორეოგრაფია, მათ ირგვლივ ტრიალებდა და შემოგვინახა კინტო-ყარაჩოღელების შესანიშნავი, ფასდაუდებელი ნიმუშები.

როგორც ცნობილია, არსებობს მოსახზობა, რომ კინტო „უკანასკნელი დროის მცხოვრები, გაქსუებული, დაღლარა, თახსირი, ერთი სიტყვით ყარაჩოღელების გადაგვარებული მოდგმაა.“ საქციელიდან გამომდინარე, მათი შესრულებული ცეკვაც საზოგადოებისთვის მიუღებელი იყო. კინტოების მოძრაობის პლასტიკითა და ილეთებით ნაკლებად იხილებოდნენ. საფუძვლიანი იქნება თუ ვიტყვით, რომ ქართული ქორეოგრაფია დიდი ხნის მანძილზე გაურბოდა ამ ცეკვას. თუმცა დღევანდელი სასცენო ვარიანტი, რადიკალურად განსხვავდება პირვანდელისაგან. ამაში დიდი წვლილი მიუძღვის მსახიობ გიორგი შავგულიძეს. მან 1948 წელს გადაღებულ მხატვრულ ფილმში, „ქეთო და კოტე“ შეასრულა ნიკოს როლი. სწორედ აქ ცეკვავს შავგულიძე კინტოურს. მისი შესრულება ნამდვილად მაღალმხატვრულ

ლი ღირებულებისა – მანერა, დარბაისი-ლური თავშეკავება, ილეთ-მოძრაობანი, ნამდვილად ალაფროვანებს მაყურებლებს.

გარდა „ქეთო და კოტესი“, აღსანიშნავია მხ.ფილმი „რაც გინახავს, ვეღარ ნახავ“ (რეჟ. მიხეილ ჭიაურელი). აქაც საუცხოოდ ასრულებს გიჟუას როლს აკაკი ხორავა. იგი საოცარი გამჭრიახობით, გულისხმიერებით, სიღინჯითა და პატივისცემით გამოირჩეოდა გარშემომყოფებისგან. აქედან გამომდინარე, ნათლად შეგვიძლია დავინახოთ, როგორ შეეცადნენ რეჟისორები ამ ფენის დადებითი მხარით წარმოჩენას. აქ ვერ ნახავთ ვერცერთ უხერხულ თუ მიუღებელ მოძრაობას, მანერას, ან უარყოფით დამოკიდებულებას სხვა ადამიანებისაგან.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნოთ კინტოურის კოდექსი ერთი უბადლო შემსრულებელი, რომელმაც ამ ცეკვას ღირსება შესძინა, ეს არის ფრიდონ სულაბერიძე. ბატონი ფრიდონი ყოველდღიურად ხვეწდა საკუთარ თავს, საათობით უყურებდა თავის დგომს, მანერას. ამ ყოველივემ თავისი შედეგი გამოიღო, ქართულ ქორეოგრაფიას შეემატა კიდეც ერთი ღირებული ცეკვა „კინტოური“.

თავდაპირველად „კინტოური“ იცეკვებოდა ცალად. ამის ნათელი მაგალითია სოფიკო ჭიაურელის მიერ შესრულებული ცეკვა, მიუხედავად იმისა, რომ ქალია და მამაკაცის მოძრაობებს ასრულებს, თავის მხრივ ირგებს თავის როლს და მაღალმხატვრული ღირებულებით გადმოსცემს მას.

იშვიათ შემთხვევაში ვხვდებით წყვილურ ცეკვას. ამას უკვე შეჯიბრის ხასიათი ეძლეოდა. დღეს კი სასცენო დამუშავებაში ვხვდებით მასობრივ გადაწყვეტებს, „სურათებს“, რომელიც მაყურებელზე ემოციურ გავლენას ახდენს. ეს გროტესკულყოფითი ხასიათის ცეკვები, მეტად ორიგინალური ინტერპრეტაციით „ძველი თბილისის სურათები“ დადგა ცნობილმა ქორეოგრაფმა ჯანო ბაგრატიონმა. მისი დადგმის შემდგომ სახელმწიფო ანსამბლებში უკვე ჩნდება ცეკვა კინტოურის სხვადასხვა ვარიანტები. ჯანოსეული სურათების განლაგება სხვადასხვა კუთხით გვხვდება დღევანდელი სახელმწიფო ანსამბლების რეპერტუარებში. თითოეული მათგანი სწორად წარმოაჩენს კინტოს სახეს, ხასიათს, მანერას. რასაკვირველია ილეთ – მოძრაობები დაიხვენა და განსხვავებული მხატვრული დანიშნულება შეიძინა.

კინტო-ყარაჩოღელის პროტოტიპი ყურადღების მიღმა არ დარჩენიათ ქართველ მხატვრებსაც. როგორც წესი, მხატვრობა უპირველესად გრძნობს არსებულ რეალობას. შემდგომ მას ან აპროტესტებს თავისი ნამუშევრით, ან მხარს უჭერს. ქართველი მხატვრებიდან აღსანიშნავია ლადო გუდიაშვილისა და ნიკო ფიროსმანის ნამუშევრები. ორივე მათგანი ქართუნი მხატვრობის ისტორიაში მეტად მნიშვნელოვანი ფიგურაა, საოცარი ტექნიკითა და განსხვავებული შესრულების მანერით წარმოდგენილი.

გასაკვირი არც უნდა იყოს, რომ ნიკალა დუქნების ხშირი სტუმარი იყო, აქედან გამომდინარე, თვითნასწავლ მხატვარს ხშირად მოუწევდა კინტოებთან შეხვედრა. მას უამრავი ნამუშევარი აქვს კინტოების თემაზე. მისი კომპოზიციები ძირითადად გამოსახულია მინდორში, სადაც მოქიფე კინტოები სხედან და ლაღობენ. ზოგი მათგანი არღანს უკრავს, ზოგი საღღერძელს თქმის პროცესშია, ზოგს კიდე

ლანგრით მიაქვს მაგიდასთან ღვინო და პური. მხატვრის ნამუშევრებიდან ვიგებთ თუ რომელ საკრავზე უკრავდნენ, როგორი სამოსი ეცვათ, ცხოვრების როგორი წეს-ჩვეულება გააჩნდათ. ჩვეულებისამებრ ფიროსმანი საოცარი მინიმალიზმით გამოირჩევა, ეს არის მინიმალიზმით გამოცემული მაქსიმალიზმი. ამიტომაცაა იგი გენიალური მხატვარი.

რაც შეეხება ლადო გუდიაშვილს, მიუხედავად იმისა, რომ თემატურად ერთი და იგივე სურათებია, შესრულების მანერა რადიკალურად განსხვავებულია ფიროსმანისგან. გუდიაშვილი გახლავთ ქართველი მოდერნისტი მხატვარი, რაც საშუალებას იძლევა კიდეც უფრო სხვა რაკურსით დავინახოთ კინტოთა ცხოვრება.

ვრება. აღსანიშნავია ისიც, რომ გიორგი შავგულიძისათვის, სწორედ გუდიაშვილის ნამუშევრები გახდა ინსპირაციის წყარო. თუ კარგად დავაკვირდებით მსახიობს, ნათლად დავინახავთ მსგავსებას ლადოს კინტოებთან. მისი ნამუშევარი ფორმით მეტად განულილია, გრაციოზულია, სწორედ ეს ბაძებს მნახველში დიდ გაოცებას და აღტაცებას.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს სოციალური ფენა, რომელიც დაბალ საფეხურს წარმოადგენდა, მუდმივი განსჯისა და ყურადღების ცენტრში იმყოფებოდა. მიუხედავად მათი მართ სკეპტიკური დამოკიდებულებისა, კინტო-ყარაჩოღელურმა ცეკვამ თავისი ადგილი დაიკავა როგორც ქართულ ქორეოგრაფიაში, ასევე სხვა სახელოვნებო დარგებში. დღემდე ცეკვა „კინტოური“, გარდა სახელმწიფო ანსამბლებისა, სრულდება ბავშვთა და თვითმოქმედ ანსამბლებში, დღემდე აგრძელებს არსებობას და მნახველშიც დიდ ემოციურ განწყობას ბადებს.

საქართველოს შოთა რუსთაველის
თეატრისა და კინოს სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ქორეოგრაფიული
მიმართულების მე-3 კურსის სტუდენტი

სალომე ნოზაძე

დასაწყისი გვ. 3

და დასავლური დიალექტური დიდი წრეები. ლიხის ქედით გამიჯვრული აღმოსავლეთის და დასავლეთის განსხვავებები აისახა ენაშიც, წესშიც, ტრადიციებშიც, მრავალხმიანობის ტიპებშიც. ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა, რომ ის, რაც აქ მუსიკალური ფოლკლორის მიმართ ითქვა, სავსებით და მთლიანად შეიძლება გავრცელდეს ქორეოგრაფიული ფოლკლორის მიმართაც. ჩვენ ვთვლით, რომ ქართულ ქორეოგრაფიულ ხელოვნებაში შეიძლება გამოიყოს: ხევსურული, ფშაური, მოხეური, მთიულური, ქართლური, კახური, მესხური, რაჭული, ლეჩხუმური, სვანური, იმერული, გურული, აჭარული, მეგრული, ლაზური დიალექტები (ასევე ქალაქური ფოლკლორი). მათ შიგნით, აგრეთვე, შესაძლებელია მთისა და ბარის დიალექტების ფიქსირება. მათი შედარება კი აჩვენებს, რომ ბარის ქორეოგრაფიული დიალექტი უფრო განვითარებულია, ხოლო მთა, თავისი ბუნებრივი კარჩაკეტილობის გამო, შედარებით მეტ სტაბილურობასა და პირველსახეს ინარჩუნებს. ეს ფაქტი კარგად აქვთ შენიშნული ქართული ხალხური ქორეოგრაფიული ხელოვნების მკვლევარებს (დ. ჯავრიშვილი, დ. ჯანელიძე, ლ. გვარამაძე, ავ. თათარაძე...). ამდენად

მასზე საუბარს აღარ გავაგრძელებთ. მომავალში, ვინც ქორეოგრაფიკების საკითხით დაინტერესდება, განსაკუთრებული დაკვირვების საგნად უნდა იქცეს ის, რომ შეიძლება თუ არა უძველესი დიალექტების ფიქსირება სადღესო დონეზე? მაგალითად, მუსიკათმცოდნეები ხევსურულ მუსიკალურ დიალექტს გამოყოფენ როგორც არქაული მუსიკალური აზროვნების საუკეთესო ნიმუშს. დ. არაყიშვილის აზრით, იგი ზოგადად, მიხლოებით მაინც აჩვენებს იმას, თუ როგორი უნდა ყოფილიყო ზოგადქართული მუსიკა უძველეს ნარსულში. აი, ამ ანალოგიითაც საძებარი ის უძველესი ქორეოგრაფიული დიალექტი, თუ მისი ცალკეული გამოვლინებანი, რომელიც სწორედ უძველეს ქორეონის თავისებურებებზე მიგვანიშნებდა.

მომდევნო საკითხი, რომელიც ასევე შესწავლას მოითხოვს, ისაა, შეიძლება თუ არა განვითარების სანყისი და აღმავალი ხაზის ფიქსირება დიალექტების განვითარებაში, მაგალითად, მუსიკათმცოდნეები აღმოსავლურ-ქართული დიალექტების საერთო მდინარეებში ასეთ აღმავალ ხაზს ხედავენ: თუშური - ფშაური - გუდამაყური - მოხეური - მთიულური - ქართლ-კახური.

ამგვარი თვალსაზრისით, ქართლ-კახური აღმოსავლურ-ქართული დიალექტების გვირგვინს წარმოადგენს. განცალკევებით დგას მესხური, რომელიც მიმეისტორიული პირობების გამო, გარკვეული თვალსაზრისით ერთგვარად დეგრადირებულია, განცალკევებულია თუშურიც, რადგან იგი სხვებზე ადრე უნდა ჩამოყალიბებულიყო დიალექტად და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, არაქართველ მოსახლეობასთან ახლოობით თავისებურ სახეს იძენდა.

რაც შეეხება დასავლეთ საქართველოს, აქ ასეთი მდგომარეობა გვაქვს. აღმავალი ხაზი მოდის შემდეგი მიმართულებით: სვანური - ლეჩხუმური - აჭარულ-შავეური - რაჭული - იმერული - მეგრული - გურული.

ასეთია მუსიკალური დიალექტების განვითარების ხაზი. ბუნებრივად დგება საკითხი - იგივე ვითარება შეიძლება დავაფიქსიროთ თუ არა ქორეოგრაფიულ ხელოვნებაში?

ცხადია, დიალექტების ამგვარი ძიება თვითმიზანი არ არის. ეს არის ლოგიკური აუცილებლობა, რადგან ამგვარი ცოდნის გარეშე ჩვენ ვერასოდეს წარმოვიდგინებთ ქართული ხალხური ქორეოგრაფიული ხე-

ლოვნების განვითარების მთლიან სურათს. რაკი ქორეოგრაფიული დიალექტი, საერთოდ ყოველგვარი დიალექტის მსგავსად, ერთი საერთო ფუძე-ენის (მათ შორისაა მუსიკალური ენა, ქორეოგრაფიული პანტომიმის ენა და ა.შ.) ქორეოგრაფიული დიფერენციაციის შედეგად მიღებული განსხვავებაა, ბუნებრივია, ამ უკანასკნელის შესახებ შემუშავებული ობიექტური თვალსაზრისი საბოლოო ჯამში ცოდნას სწორედ იმ საერთო შესახებ გვაძლევს, რის ნაწილსაც მოცემული რეგიონის ქორეოგრაფიული ხელოვნება წარმოადგენს.

ამრიგად, დასკვნის სახით უნდა ითქვას, რომ ქართული ხალხური ქორეოგრაფიული ხელოვნება, ფოლკლორის სხვა დარგების მსგავსად, მეტად მდიდარია თავისი ფორმით, შემადგენლობითა და შინაარსით. იგი მრავალი ქორეო-დიალექტისაგან შედგება. ყველა მათგანს ახასიათებს ბევრი საერთო და განმასხვავებელი ნიშანი, რომელთა გამოვლენა-გათვალისწინება აუცილებელია ქორეოგრაფიული ხელოვნების განვითარების საერთო სურათის დასადგენად. ამდენად, აღნიშნული მიმართულებით კვლევის გაგრძელება ჩვენ პერსპექტიულად გვეჩვენება.

ქართული ხალხური ხელოვნების განვითარების საერთო სურათი

2024 წლის 20 ოქტომბერს, ახმეტის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრმა უმასპინძლა ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის მიერ ორგანიზებულ, უკვე ტრადიციადქცეული ფოლკლორის საერთაშორისო ფესტივალის „მომავალი ჩვენია“ ფარგლებში ჩატარებულ მასშტაბურ ღონისძიებას „ქართული ცეკვის ზეიმი კახეთში“. ფესტივალში, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებიდან მოწვეული ანსამბლების გარდა, მონაწილეობდნენ სომხეთის დედაქალაქ ერევნიდან ჩამოსული შესანიშნავი ქორეოგრაფიული ჯგუფები. ღონისძიებას წინ უძღოდა მასშტაბური საზეიმო მსვლელობა, რის შემდეგაც მონაწილე ანსამბლებმა კულტურის სახლის სცენაზე გადაინაცვლეს. ფესტივალის გახსნას განსაკუთრებული ელფერი შესძინა მასპინძლების, ახმეტის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრთან არსებულ ფოლკლორულ ანსამბლ „ბახტრიონის“ (ხელმძღვანელი-ბექა ბიძინაშვილი) მომღერლების მიერ შესანიშნავად შესრულებულმა „მრავალხამიერმა“. ღონისძიებას, ტრად-

იციულად, უძღვებოდნენ ზაზა ალექსიძე და მანანა უშიკიშვილი. ფესტივალმა საზეიმო, მაღალშემოქმედებით ატმოსფეროში ჩაიარა. ღონისძიების დასასრულს გაიმართა დაჯილდოების ცერემონიალი. დამსწრე საზოგადოებას და მონაწილე ანსამბლებს მისალმნენ ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის დირექტორი ზაზა მჭავანაძე, ცენტრის საპატიო თავმჯდომარეები - სახალხო პოეტი ერეკლე საღლიანი და პროფესორი რეზო ჭანიშვილი. სცენაზე შეკრებილ ხელოვანებს და აუდიტორიას გულითადად მიესალმა და წარმატებები უსურვა ახმეტის მუნიციპალიტეტის მერის მოადგილემ ბატონმა ზურაბ ფილაშვილმა. ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაციის გადამწყვეტილებითა და რეკომენდაციით, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის სახელობის პრემიის ლაურეატის ნოდებით დაჯილდოვდნენ საპატიო ახმეტელები: პოეტი ელდარ ჭიჭიაშვილი, ახმეტის სახალხო თეატრის მსახიობი თემურ ქვაზაური, სათნოების სახლის დირექტორის მოადგილე მაია ჭინჭარაული და ჯვარპატიოსნის ტაძრის მედავითნე ნათელა შაშიაშვილი, მონაწილე ანსამბლები და მათი ხელმძღვანელები კი დაჯილდოვდნენ სპეციალური პრიზებითა და დიპლომებით. ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაციის სახელით, ახმეტის მუნიციპალიტეტის მესვეურებსა და კულტურის ცენტრის მთელ შემადგენლობას მადლობა გადაუხადა გაზეთ „ქართული ფოლკლორის“ რედაქტორმა მანანა უშიკიშვილმა. განსაკუთრებულად გაუსვა ხაზი და მადლიერება გამოხატა მერის მოადგილის, ბატონი ზურაბ ფილაშვილის, კულტურის სახლის დირექტორის ბატონი ლევან მამსიკაშვილისა და მოადგილის, ქალბატონი ნანა ქიბრონაშვილის მიმართ, რომელთა დიდი მხარდაჭერის შედეგად შედგა კიდევ ერთი შესანიშნავი ღონისძიება. მათ სცენაზე გადაეცათ მადლობის სიგელები და არჩეულ იქნენ ეროვნული ცენტრის საპატიო წევრებად.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრი - 15

ფოტოლორის საერთაშორისო ფესტივალი „მომავალი ჩვენია!“ - 20

ხელმძღვანელი;

- გოგი მარლანია - ქორეოგრაფი, სიმღერისა და ცეკვის სახელმწიფო აკადემიურ ანსამბლ „რუსთავის“ ყოფილი მოცეკვავე, ომარ მხეიძის სახელობის პრემიის ლაურეატი, რუსთავის ბავშვთა ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „სიხარული 2“-ის ყოფილი ხელმძღვანელი, ქალაქ რუსთავის საპატიო მოქალაქე;

- ნოდარ აბულაძე - ანსამბლ „რუსთავის“ ძველი თაობის მოცეკვავე-სოლისტი, საქართველოს დამსახურებული არტისტი, ბავშვთა ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „რუსთაველის“ ხელმძღვანელი.

ქართული ქორეოგრაფიის ეროვნული ცენტრის ადმინისტრაციისა და საპატიო მრჩეველთა საბჭოს გადამწყვეტილებით, ხელოვნების განვითარებაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილისთვის, ხელოვნების ბრწყინვალეების ორდენით დაჯილდოვდა თურქეთში მოღვაწე ქართველი ხელოვანი **ზურაბ ტარიელაძე**.

ცერემონიაზე საპატიო ჯილდოები

ლეგენდარული ანსამბლის ოქროს თაობის ბრწყინვალე მოცეკვავე-სოლისტი, საქართველოს სახალხო არტისტი, თბილისის საპატიო მოქალაქე, ჟურნალისტი;

- რეზო ჭანიშვილი - საქართველოს ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, ეროვნული ცენტრის საპატიო თავმჯდო-

ვანელი;

- ნუგზარ ჯიქური - საქართველოს შოთა რუსთაველის თეატრისა და კინოს სახელმწიფო უნივერსიტეტის ქართული ცეკვის პედაგოგი, საქართველოს დამსახურებული არტისტი;

- ნუგზარ კაპანაძე - საქართველოს

მარე, პროფესორ-ემერიტუსი;

- ლადო კახაძე - ექიმი, „სუხიშვილების“ ოქროს თაობის მოცეკვავე-სოლისტი, თბილისის საპატიო მოქალაქე, ღირსების ორდენის კავალერი;

- ზაურ პაპიაშვილი - „სუხიშვილების“ ოქროს თაობის მოცეკვავე-სოლისტი, ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „მამულის“ დამფუძნებელი და მთავარი ქორეოგრაფი;

- ჯემალ რეზვაშვილი - ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „იმედის“ დამფუძნებელი და სამხატვრო ხელმძღ-

ვანელი, ღირსების ორდენის კავალერი, ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „ჩირაღდანის“ ხელმძღვანელი;

- თენგიზ სუხაშვილი - საქართველოს დამსახურებული არტისტი, ღირსების ორდენის კავალერი, ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „სიხარული“ ხელმძღვანელი;

- ბადრი მაჭავარიანი - თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის კულტურის ცენტრის დირექტორი, ამავე უნივერსიტეტის სიმღერისა და ცეკვის სახალხო ანსამბლის სამხატვრო

გადასცეს: პროფესიონალ ქორეოგრაფთა კავშირის ხელმძღვანელმა, ღირსების ორდენის კავალერმა ანგული ქავთარაძემ და ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „ოპიზას“ ხელმძღვანელმა გელა წერეთელმა.

საიუბილეო საღამოსა და დაჯილდოების ცერემონიაზე უძღვებოდნენ ტელე-ჟურნალისტი და მასობრივ ღონისძიებათა ნამყვანი **ზაზა ალექსიძე** და გაზეთ „ქართული ფოლკლორის“ რედაქტორი **მანანა უშიკიშვილი**.

ღონისძიების მხარდამჭერები: საქართველოს კულტურისა და სპორტის სამინ-

ისტრო, საქართველოს ქორეოგრაფთა აკადემია, პროფესიონალ ქორეოგრაფთა კავშირი, კულტურის ინსტიტუტი.

ღონისძიებას აშუქებდნენ ტელეკომპანია „ვარსკვლავები TV“ და ქორეოგრაფიული ვებ-გვერდი CHUBINA.GE (დამფუძნებელი ავთანდილ ჩუბინიძე).

ცერემონიალი დასრულდა ქორეოგრაფიულ ანსამბლ „კრწანისის“ მოცეკვავე-სოლისტის **მარიამ ბერიძის** მიერ შესრულებული ცეკვა „ჯეირანი“.

ფოტორეპორტაჟის ავტორია - **გვანცა მესტირიშვილი**.

ქართული ფოტოლორი
ISSN 2960-9364
9 772960 936002
მის: თბილისი, ცოტნა ლადიანის №26
ტელ.: 593 79 49 30
ქართული ფოტოლორი;
E-mail: nccg2023@gmail.com

სარედაქციო კოლეგია:
რეზო ბალანჩივაძე
რეზო ჭანიშვილი,
ურა დვალისხილი,
ზაზა მჭავანაძე,
ერეკლე საღლიანი,
ეთერ თათარაიძე,
ამირან არაბული
ეკატერინე გელიაშვილი

საავტორო უფლებები დაცულია, მასალების გადაბეჭდვა რედაქციასთან შეუთანხმებლად დაუშვებელია, ავტორთა აზრი შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციისას. ავტორები თავად აგებენ პასუხს ფაქტების, ციფრებისა თუ ციტატების სიზუსტეზე. მასალებს ხუთ ნაბეჭდ თაბახზე მეტს ნუ შემოგვთავაზებთ. შემოსული მასალები ავტორებს უკან არ უბრუნდება.

რედაქტორი:
მანანა უშიკიშვილი
გამომცემელი:
ქართული ქორეოგრაფიის
ეროვნული ცენტრი
დაიბეჭდა:
„პრინტ-ფაბრიკის“ სტამბაში